

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 2 december 2020
(OR. en)

13512/1/20
REV 1

SOC 772
EMPL 542

RESULTAAT BESPREKINGEN

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	de delegaties
nr. vorig doc.:	ST 12945/20
Betreft:	Conclusies van de Raad over mensenrechten en fatsoenlijk werk in mondiale toeleveringsketens

Voor de delegaties gaan in de bijlage de conclusies van de Raad over mensenrechten en fatsoenlijk werk in mondiale toeleveringsketens, die op 1 december via de schriftelijke procedure zijn goedgekeurd.

**Conclusies van de Raad over mensenrechten en fatsoenlijk werk in mondiale
toeleveringsketens**

HERINNEREND AAN HETGEEN VOLGT:

1. Mensenrechten beschermen, duurzame ontwikkeling bevorderen, het milieu beschermen, sociale rechtvaardigheid promoten en het internationaal recht handhaven, zijn fundamentele waarden van de Europese Unie die in de Verdragen betreffende de Europese Unie en het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie zijn verankerd.
2. Deze waarden vormen de leidraad voor de Europese Unie in haar streven de mensenrechten te beschermen en fatsoenlijk werk voor iedereen te bevorderen.
3. De lidstaten streven ernaar fatsoenlijk werk voor iedereen te bevorderen, conform Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling van de VN. Duurzame mondiale toeleveringsketens zijn van cruciaal belang om de VN-duurzameontwikkelingsdoelen te verwezenlijken, zoals ook wordt benadrukt in de nieuwe Europese consensus inzake ontwikkeling¹.
4. In de VN-Agenda 2030, de IAO-verklaring betreffende de sociale rechtvaardigheid voor een eerlijke mondialisering van 2008 en de verklaring naar aanleiding van het honderdjarig bestaan van de IAO van 2019 over de toekomst van werk, is fatsoenlijk werk voor iedereen een kerndoelstelling.
5. De tripartiete beginselverklaring van de IAO betreffende multinationale ondernemingen en sociaal beleid biedt ondernemingen sturing voor inclusieve, verantwoorde en duurzame praktijken op de werkplek, terwijl de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen beginselen en normen voor verantwoorde handelspraktijken aanreiken².

¹ Nieuwe Europese consensus inzake ontwikkeling: Onze wereld, onze waardigheid, onze toekomst. Gemeenschappelijke verklaring van de Raad en de vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, het Europees Parlement en de Europese Commissie, 2017.

² Internationale Arbeidsorganisatie: tripartiete beginselverklaring inzake multinationale ondernemingen en sociaal beleid; vijfde editie - maart 2017.
Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling: OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen; editie 2011.

6. Het eerbiedigen, bevorderen en daadwerkelijk uitvoeren van de beginselen inzake grondrechten op het werk, zoals opgenomen in de IAO-verklaring van 1998 over de fundamentele beginselen en rechten op het werk, vormen een essentieel onderdeel van de agenda voor fatsoenlijk werk.
7. De Raad van Europa heeft in 2016 een aanbeveling over mensenrechten en bedrijfsleven aangenomen, met specifieke richtsnoeren ter ondersteuning van de lidstaten³.
8. De Raad riep daarin de lidstaten en de Europese Commissie op om verantwoord beheer in de mondiale toeleveringsketens aan te moedigen en te stimuleren, onder meer via maatschappelijk verantwoord ondernemen, door zorgvuldigheid met betrekking tot de mensenrechten en door fatsoenlijk werk en sociale en arbeidsbescherming te promoten⁴.
9. De Commissie heeft de Europese Green Deal goedgekeurd⁵, en daarbij onderstreept dat de EU als grootste interne markt ter wereld normen kan vaststellen die in de mondiale waardeketens van toepassing zijn.
10. De Europese Unie en haar lidstaten hebben zich gecommitteerd aan de uitvoering van de leidende beginselen inzake bedrijfsleven en mensenrechten van de VN, teneinde de mensenrechten en arbeidsnormen te beschermen tegen de nadelige gevolgen die bedrijven veroorzaken, maar ook om ervoor te zorgen dat degenen die door zakelijke activiteiten worden getroffen, toegang hebben tot een effectief rechtsmiddel.

³ Raad van Europa: Human rights and business – Recommendation CM/Rec(2016)3 of the Committee of Ministers to Member States (2016).

⁴ Raad van de Europese Unie: De toekomst van werk: de Europese Unie propageert de eeuwfeestverklaring van de IAO, 2019, 13436/19, punt 19.

⁵ Mededeling van de Europese Commissie; "De Europese Green Deal"; COM(2019) 640 final, blz. 22.

OVERWEGEND HETGEEN VOLGT:

11. De COVID-19-pandemie heeft de reeds precare situatie van een deel van de werknemers op alle niveaus van de mondiale toeleveringsketens verergerd. Vooral vrouwen, kinderen en migrerende werknemers worden getroffen en zijn het slachtoffer van buitensporige bedrijfsgerelateerde schendingen van mensenrechten en arbeidsrechten⁶.
12. Door de aanhoudende scherpe daling van het aantal gewerkte uren en het aanzienlijke verlies van arbeidsinkomen wereldwijd als gevolg van de COVID-19-pandemie lopen alleen al in de informele economie ongeveer 1,6 miljard werkers - dat is bijna de helft van de mondiale beroepsbevolking - onmiddellijk gevaar hun bestaansmiddelen te verliezen⁷.
13. De COVID-19-pandemie heeft een wereldwijde recessie veroorzaakt die veel erger is dan de economische en financiële crisis van 2007 tot 2009. In Europa en over de hele wereld staan bedrijven voor de enorme opgave om deze uitzonderlijke economische situatie te boven te komen. De pandemie heeft aangetoond dat om een crisis effectief en flexibel te beheersen, het aan te bevelen is dat bedrijven zicht te hebben op hun waardeketens, hun leveranciers kennen en met hen samenwerken.
14. Sociaal partnerschap speelt een sleutelrol bij het aanpakken en verlichten van de gevolgen van de COVID-19-crisis en kan alleen effect hebben als de vrijheid van vereniging en van collectieve onderhandelingen beschermd worden.
15. De afgelopen twee decennia is in de strijd tegen kinderarbeid enige vooruitgang geboekt, maar uit de laatste ramingen blijkt dat die nu veel trager verloopt⁸. Als het wereldwijd terugdringen van kinderarbeid zo traag blijft gaan, zal het bijna 40 jaar duren om kinderarbeid uit te bannen, en niet 5 jaar zoals in subdoel 8.7 van duurzaamheidsdoel 8 wordt beoogd.

⁶ Verenigde Naties: Shared Responsibility, Global Solidarity: Responding to the socio-economic impacts of COVID-19; 2020; COVID-19 and Child Labour: A time of crisis, a time to act, UNICEF/ILO joint publication, June 2020.

⁷ IAO-monitor: COVID-19 and the world of work, 29 April 2020.

⁸ International Labour Organisation: Global Estimates of Child Labour, Results and Trends, 2012-2016, September 2017.

16. De mondiale toeleveringsketens zijn van cruciaal belang voor de economische activiteiten overal ter wereld en voor de wereldhandel. In de toeleveringsketens van multinationale ondernemingen werken honderden miljoenen werknemers. Die netwerken vertegenwoordigen 80 % van de wereldhandel⁹. Die moeten duurzaam beheerd worden opdat fatsoenlijk werk voor iedereen een realiteit wordt, met billijke lonen die zorgen voor een fatsoenlijke levensstandaard.
17. Duurzaam beheer en productie, en sociaal partnerschap bieden een concurrentievoordeel. Met een coherente aanpak zou de Europese Unie dit voordeel kunnen benutten en als 's werelds grootste interne markt internationaal een leidende rol kunnen spelen om bedrijven meer verantwoording te laten afleggen voor hun doen en laten.
18. De zorgvuldigheidsplicht van ondernemingen, in het bijzonder ten aanzien van mensenrechten, is van groot belang voor verantwoord beheer van de toeleveringsketen, overeenkomstig de leidende beginselen inzake ondernemingen en mensenrechten van de VN, de tripartiete beginselverklaring van de IAO betreffende multinationale ondernemingen en sociaal beleid en de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen.
19. In aansluiting op de oproep van de Commissie in 2011, hebben 15 lidstaten hun nationaal actieplan inzake ondernemingen en mensenrechten aangenomen¹⁰. Deze plannen en de toezeggingen verschillen sterk wat benaderingen van de uitvoering en toezeggingen betreft. Sommige landen hebben inzake zorgvuldigheid bindende wetgeving omgezet, of zijn voornemens dat te doen.
20. De analyse van de Europese Commissie toont aan dat slechts een minderheid van de bedrijven in de Europese Unie op dit ogenblik een grondig zorgvuldigheidsonderzoek uitvoert waarbij naar alle mensen- en arbeidsrechten en milieueffecten wordt gekeken en dat gericht is op de gehele waardeketen¹¹. Dat kan een ernstig risico vormen voor zowel gerechtigden als bedrijven.

⁹ UNCTAD, World Investment Report (2013).

¹⁰ Mededeling van de Europese Commissie: Een vernieuwde EU-strategie 2011-2014 ter bevordering van maatschappelijk verantwoord ondernemen, COM(2011) 681 definitief.

¹¹ Europese Commissie (2020): studie over zorgvuldigheidsvereisten in de toeleveringsketen (Study on due diligence requirements through the supply chain).

21. Vrijwillige maatregelen en initiatieven van bedrijven, vakbonden, brancheorganisaties en andere belanghebbenden zoals sectorale dialogen en sectorale of thematische platformen of initiatieven voor meerdere belanghebbenden, maar ook bewustmaking van consumenten, spelen alle een belangrijke rol maar volstaan op zichzelf wellicht niet om aanzienlijke verandering te brengen in de wijze waarop bedrijven hun sociale, milieu- en governance-effecten beheren en om de slachtoffers een effectief rechtsmiddel te bieden¹².
22. De Europese bedrijven en met name die met sectoroverschrijdende activiteiten, krijgen te maken met uiteenlopende EU-vereisten inzake duurzaamheid en zorgvuldigheid, alsook met verschillen in nationale wetgeving. Derhalve zijn steeds meer Europese bedrijven zich er in toenemende mate van bewust dat in de Europese interne markt een gelijk speelveld nodig is waar voor iedereen dezelfde normen gelden, ook voor concurrenten uit derde landen, en weten zij die EU-brede verplichte zorgvuldigheidsregels op het gebied van mensenrechten naar waarde te schatten¹³.
23. Om de krachten en de deskundigheid te bundelen, is het van essentieel belang dat in alle sectoren, alle bedrijven ongeacht hun omvang en alle landen de zorgvuldigheidsvereisten op dezelfde manier worden begrepen, overeenkomstig de leidende beginselen inzake ondernemingen en mensenrechten van de VN, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de tripartiete beginselverklaring van de IAO betreffende multinationale ondernemingen en sociaal beleid.

WIJZEND OP HETGEEN VOLGT:

24. Schendingen van de grondrechten op het werk, slechte arbeidsomstandigheden, met name onvoldoende gezondheid en veiligheid op de werkplek, geen eerlijke beloning, onregelmatige of buitensporige werktijden, discriminatie en gendergerelateerd geweld en intimidatie die vrouwen en meisjes onevenredig treffen, ook in de toeleverings- en waardeketens, moeten via een mondiale benadering worden aangepakt.

¹² Europese Commissie (2020): studie over de taken van bestuurders en duurzaam ondernemingsbestuur (Study on directors' duties and sustainable corporate governance).

¹³ Europese Commissie (2020): studie over zorgvuldigheidsvereisten in de toeleveringsketen.
Europese Commissie (2020): studie over zorgvuldigheidsvereisten in de toeleveringsketen.

25. De uitvoering van de duurzameontwikkelingsdoelen vereist een sterke agenda voor fatsoenlijk werk, zoals in SDG 8 wordt benadrukt. Het bevorderen van fatsoenlijk werk is ook een essentieel onderdeel van duurzame productie en consumptie, de strijd tegen armoede en honger, een sterkere sociale bescherming, de ondersteuning van gendergelijkheid en het terugdringen van ongelijkheden.
26. Het is primair de verantwoordelijkheid van elke staat om de mensenrechten van personen op hun grondgebied en/of jurisdictie te eerbiedigen, te beschermen en na te leven. De verantwoordelijkheid van bedrijven om de mensenrechten te eerbiedigen staat los van het vermogen of de bereidheid van staten om hun plicht tot bescherming van de mensenrechten na te komen.
27. Om de doelstellingen van Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling te verwezenlijken, zijn meer inspanningen en concrete maatregelen nodig om, ook in mondiale toeleveringsketens, fatsoenlijk werk te bevorderen.
28. De voorwaarden scheppen voor en het bevorderen van een verantwoord beheer van de toeleveringsketen, is een belangrijk onderdeel van EU-maatregelen die fatsoenlijk werk in mondiale toeleveringsketens moeten bevorderen.
29. Om in de mondiale toeleveringsketens de lacunes in de bescherming van de mensenrechten te dichten, zullen alle bestaande beleidskanalen tegelijkertijd in stelling moeten worden gebracht. De Europese Unie en haar lidstaten, de sociale partners en de betrokken belanghebbenden, ook de maatschappelijke organisaties, moeten de krachten bundelen om tot een robuust beleidskader en een robuuste strategie te komen die een internationaal gelijk speelveld creëren.
30. Verplichtingen voor bedrijven moeten in overeenstemming zijn met internationale afspraken, proportioneel zijn, rechtszekerheid scheppen, rekening houden met de specifieke situatie en behoeften van kmo's en gericht zijn op het versterken van fatsoenlijk werk, en moeten ook verantwoordelijke betrekkingen tussen EU-ondernemingen en hun partners in ontwikkelingslanden bevorderen.

VERHEUGD DAT DE COMMISSIE

31. Heeft toegezegd sociale rechtvaardigheid in de rest van de wereld te zullen bevorderen, teneinde een rechtvaardige transitie van de wereldeconomie te garanderen¹⁴.
32. Heeft aangekondigd in 2021 met een nieuw initiatief inzake duurzaam ondernemingsbestuur te zullen komen, waarmee onder meer mensenrechten, de milieuzorgplicht en zorgvuldigheid in alle economische toeleverings- en waardeketens aan bod zullen komen¹⁵.
33. Op verschillende beleidsterreinen actie onderneemt om fatsoenlijk werk in mondiale toeleverings- en waardeketens te bevorderen, en nog meer maatregelen aankondigt. Die maatregelen houden verband met handel, ontwikkelingssamenwerking, dialogen en beleid op het gebied van arbeids- en mensenrechten, sectoraal beleid, nabuurschapsbeleid en maatregelen in verband met maatschappelijk verantwoord ondernemen, overheidsopdrachten, bedrijfsrapportage, houdbare financiering, zorgvuldigheid in toeleveringsketens voor conflictmineralen, milieu- en consumentenbeleid.
34. Samen met partnerlanden en in internationale fora zich meer in te zetten om de mondiale en mondiale inspanningen actief te promoten en te ondersteunen ter uitvoering van de leidende beginselen inzake ondernemingen en mensenrechten van de VN, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de tripartiete beginselverklaring van de IAO betreffende multinationale ondernemingen en sociaal beleid.

¹⁴ Mededeling van de Europese Commissie over een sterk sociaal Europa voor rechtvaardige transities, COM(2020) 14 final.

¹⁵ Mededeling van de Europese Commissie over de EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030, COM(2020) 380 final.

35. De lidstaten heeft verzocht nationale actieplannen¹⁶ aan te nemen, en dat zij nadenkt over verschillende vormen van extra stimulansen die bedrijven kunnen gebruiken om de SDG's in hun activiteiten te integreren, zoals in haar discussienota met de titel "Naar een duurzaam Europa in 2030¹⁷" wordt gesteld, in overeenstemming met de door de EU uitgesproken wens om te onderzoeken welke opties er zijn om de leidende beginselen van de VN intensiever toe te passen, eventueel met een actieplan¹⁸ van de EU op dat gebied.
36. Heeft sterk ingezet op het creëren van een cultuur van duurzaam ondernemingsbestuur en op het bewerkstelligen van een goed presterende inclusieve economie die ten dienste van de mensen staat en milieu- en sociale doelstellingen naleeft¹⁹.

ROEPT DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE

DE LIDSTATEN OP OM OVEREENKOMSTIG HUN BEVOEGDHEDEN, REKENING HOUDEND MET NATIONALE OMSTANDIGHEDEN EN MET INACHTNEMING VAN DE ROL EN DE AUTONOMIE VAN DE SOCIALE PARTNERS,

37. hun inspanningen om de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten daadwerkelijk uit te voeren, TE INTENSIVEREN, met nieuwe of geactualiseerde nationale actieplannen die uit een slimme mix van vrijwillige en verplichte maatregelen bestaan, naargelang het geval. De processen uit de nationale actieplannen moeten gericht zijn op het dichten van hiaten op het gebied van de mensenrechtenbescherming, en werknemers en andere gerechtigden uit getroffen groepen en gemeenschappen, ook de sociale partners, moeten daarbij permanent worden betrokken.
38. TE OVERWEGEN zich aan te sluiten bij Alliantie 8.7, als katalysator voor acties met betrekking tot duurzameontwikkelingssubdoel 8.7 voor 2030, namelijk kinderarbeid en gedwongen arbeid en mensenhandel in de mondiale toeleveringsketens uit te bannen.

¹⁶ Mededeling van de Europese Commissie: Een vernieuwde EU-strategie 2011-2014 ter bevordering van maatschappelijk verantwoord ondernemen, COM(2011) 681 definitief.

¹⁷ Discussienota van de Europese Commissie (2019): Naar een duurzaam Europa in 2030, COM(2019) 22.

¹⁸ Conclusies van de Raad over de prioriteiten van de EU in de mensenrechtenfora van de Verenigde Naties in 2019, aangenomen door de Raad tijdens zijn 3673e zitting op 18 februari 2019. Document ST 6339/19.

¹⁹ Mededeling van de Commissie: De Europese Green Deal (2019); Actieplan 2018 van de Commissie voor de financiering van duurzame groei; initiatief voor duurzame corporate governance onder leiding van DG Justitie.

39. TE OVERWEGEN steun te verlenen aan het door de IAO beheerde Vision Zero-fonds en soortgelijke projecten van andere internationale organisaties die bijdragen tot het streven om in de mondiale toeleveringsketens te komen tot nul ernstige en dodelijke arbeidsgerelateerde ongevallen, verwondingen en ziekten. EN de inspanningen TE ONDERSTEUNEN om het recht op veilige en gezonde arbeidsomstandigheden op te nemen in het IAO-kader voor fundamentele beginselen en rechten op het werk²⁰.

DE LIDSTATEN EN DE EUROPESE COMMISSIE OP OM, OVEREENKOMSTIG HUN RESPECTIEVE BEVOEGDHEDEN, REKENING HOUDEND MET NATIONALE OMSTANDIGHEDEN EN MET INACHTNEMING VAN DE ROL EN DE AUTONOMIE VAN DE SOCIALE PARTNERS,

40. In hun internationaal en externe beleid, in multilaterale fora en in samenwerking met mondiale partners, de mensenrechten in mondiale toeleveringsketens TE BEVORDEREN en wereldwijd fatsoenlijk werk te promoten, met inbegrip van een nultolerantiebeleid ten aanzien van kinderarbeid en dwangarbeid, mensenhandel en andere mensenrechtenschendingen en -misbruiken.
41. TE OVERWEGEN initiatieven op te zetten of te kracht bij te zetten, met name partnerschapsprogramma's, om de arbeidsinspectiestelsels in derde landen te versterken.
42. BIJ TE DRAGEN TOT een duurzaam en veerkrachtig wereldwijd herstel van de COVID-19-crisis met maatregelen tegen de mondiale gevolgen ervan voor werknemers en andere rechthebbenden in de mondiale toeleveringsketens en ter verwezenlijking van een rechtvaardig transitiebeleid.
43. SAMEN TE WERKEN om de samenhang te bevorderen tussen nationale en Europese maatregelen op het gebied van duurzaam ondernemingsbestuur, onder meer inzake ketenvereisten, en om die maatregelen daadwerkelijk uit te voeren, mede gelet op de lastige economische situatie van het Europees bedrijfsleven als gevolg van de COVID-19-crisis.

²⁰ Raad van de Europese Unie: De toekomst van werk: de Europese Unie propageert de eeuwfeestverklaring van de IAO; 24 oktober 2019; document ST 13436/19.

DE EUROPESE COMMISSIE OP OM,

44. Haar mededeling uit 2006 met als titel: Bevordering van waardig werk voor iedereen - Bijdrage van de Europese Unie aan de uitvoering van de agenda voor waardig werk over de hele wereld, TE ACTUALISEREN.
45. Uiterlijk in 2021 een EU-actieplan OP TE ZETTEN dat erop gericht op duurzame wijze mondiale toeleveringsketens te bewerkstelligen en mensenrechten, sociale en ecologische zorgvuldigheidsnormen en transparantie te bevorderen, waarin de ervaringen en de geleerde lessen van de COVID-19-pandemie en worden meegenomen. Een en ander ondersteunt de coherente uitvoering van de leidende beginselen inzake ondernemingen en mensenrechten van de VN, de tripartiete beginselverklaring van de IAO betreffende multinationale ondernemingen en sociaal beleid en de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen. Het actieplan moet tegemoetkomen aan de behoeften van degenen die zich aan het begin van de mondiale toeleveringsketens bevinden, vaak in ontwikkelingslanden, en moet derhalve de agenda voor fatsoenlijk werk aanvullen en actualiseren.
46. Een voorstel IN TE DIENEN voor een juridisch kader van de EU inzake duurzaam ondernemingsbestuur, met sectoroverschrijdende zorgvuldigheidsverplichtingen voor ondernemingen in de mondiale toeleveringsketens. Dat zou een definitie kunnen omvatten van het soort risicobeheersingsproces dat bedrijven moeten volgen om de schadelijke gevolgen voor mensen- en arbeidsrechten en het milieu in kaart te brengen, te voorkomen en te verantwoorden.
47. Passende steunmaatregelen op het gebied van ontwikkelingssamenwerking en extern beleid TE OVERWEGEN ter flankering van de uitvoering van een slimme mix van maatregelen in de mondiale toeleveringsketens, waaronder EU-wetgeving, en NA TE DENKEN over de mogelijke gevolgen daarvan voor het creëren van een wereldwijd gelijk speelveld en voor de acceptatie door partners uit derde landen.
48. In de lidstaten de ontwikkeling en uitvoering TE BEVORDEREN van nationale actieplannen inzake ondernemingen en mensenrechten, teneinde daarvan de coördinatie te verbeteren en de samenhang te vergroten.
49. TE OVERWEGEN met indicatieve richtsnoeren te komen in de vorm van kwaliteitscriteria en -normen voor nationale actieplannen inzake ondernemingen en mensenrechten, en structuren op te zetten tussen de lidstaten voor collegiaal leren met betrekking tot hun nationale actieplannen inzake ondernemingen en mensenrechten.

50. TE OVERWEGEN EU-brede sectordialogen te starten en nationale sectorale benaderingen met meerdere belanghebbenden op te schalen om in de mondiale toeleverings- en waardeketens kwesties op het gebied van mensenrechten en arbeidsrechten aan te pakken.
51. STEUN te verlenen aan en actief GEBRUIK TE MAKEN VAN het werk van het Bureau voor de grondrechten²¹ en van zijn adviserende rol met betrekking tot de toegang tot rechtsmiddelen bij schadelijke gevolgen voor de mensenrechten in de mondiale toeleveringsketens.
52. ERNAAR TE STREVEN dat in handelsovereenkomsten ambitieuze duurzaamheids hoofdstukken worden opgenomen, die voorzien in sterke sociale en arbeidsrechten en bepalingen bevatten inzake verantwoord beheer van de toeleveringsketen en robuuste essentiële mensenrechtenbepalingen. Verder werk te maken van krachtiger toezichts- en handhavingsmechanismen en ervoor te zorgen dat landen die unilaterale tariefpreferenties genieten, de internationale mensenrechten en arbeidsnormen naleven.
-

²¹ Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (2020), Report on Business and Human Rights - Access to Remedy).